

מה עומד מאחורי העיסקה המזודה המציעה

לייני ועוד

מכירה בשרשרת, או מכירה בחוליות כל פנסק בן חמישה תלושים וקרא חוליה, והוא מכליל בקיבוץ חמש חוליות חדשות, בדיוק כמו החתולה ההרה, העומדת ללדת חמישה גורים.

החתולה שהמליטה חמשה גורים ממין נקבה תהיה רשאית להפסיק ללדת ולצאת לפנסיה אחרי שכל אחת מחמש בנותיה המליטה חמישה גורים חודשים.

★ ★ ★

כדור-שג התנפץ

ר עיון המכירה בשרשרת לא הומד צא ברחוב פינסק, תל-אביב. הוא כבר נוסה בכמה מארצות אירופה ואמריקה. הי הצעות שהציעו המוכרים לקוני החוליות שם היו שונות, החל בכלי בית ומטבח, וכלה בפרסים כספיים גבוהים.

לרבים מיוצאי גרמניה, זכורה פרשת ה"שנבאל" (מתחרו עם "זה דל") כדור-שג בגרמניה. חברה גרמנית, שפעלה באמ"צ שנות העשרים, הוציאה לשוק אגרות. מפיצי 20 אגרות קיבלו פרסים כספיים מן החברה.

תוך זמן קצר, התרבה מספר האגרות בשוק, כמו כדור-שג אמיתי ההולך וגדל

ע שרות אנשים נדחקו במסדרון הצר, שבקומה הרביעית ברחוב פינסק 2. עקרות-בית עם סליהן, חילים במדים, גבי רים חבושי מגבעות וצעירים שהתנועעו בי-עצבנות. בחדר האחד עמדו האנשים לפני שולחן גדוש כרטיסיות, מסרו תלושים ל-פקידות, שמיהרו לתיק אותם בכרטיסיה.

אחדים עזבו את הבניין כשבידיהם פנסק תלושים. אחרים פנו אל החדר השני, הגישו למחסנאי פתק חתום, קיבלו תמורתו כלי או חפץ מאחת הערימות שתפסו את מר-ביתו של החדר.

"אני רוצה סיפולוקסו" פסקה אשה בגיל העמידה, ומיהרה להושיט את ידה לעבר הכלי המבריק. "תן לי סיר-לחץ... לא את זה, את ההוא" אמר גבר מגודל, והצביע על הסיר שמצא תן בעיניו. חיל חבוש כומתה שחורה עזב את המקום, כר השמלי תחת ידועו.

יושבי המשרדים הסמוכים הגישו את ה"דלתות ברוגז בגלל הרעש שבמסדרון. הי אנשים הוסיפו לברוא ולהיזקק לפני הדלת בעלת השלט: "הוצאת המוצר הישראלי."

★ ★ ★

25 ל"י תמורת ל"י

ר מניע שאספה את כל האנשים האלה למשרד שברחוב פינסק, היה הצעה מסחרית מיוחדת-ביניה. החברה להפצת הי מוצר הישראלי הציעה להם מוצרי-מותרות במחיר 20 עד 30 ל"י, תמורת לירה אחת בלבד.

העקרון נראה פשוט. תמורת תלוש, או תו קנה הלקוח האלמוני מאחד מידידי במחיר לירה אחת, יכול היה לקבל במשרד החברה פנסק בעל חמישה תלושים דומים, במחיר חמש לירות. עם הפנסק בעל חמשת התלושים, היה על הלקוח לפנות אל חמישה מבין ידידיו, למכור להם את התלושים במחיר לירה כל תלוש.

כל אחד מאותם ידידים, ניגש אף הוא אל משרדי החברה, קנה שם פנסק בעל חמישה תלושים, עתה כבר במחיר חמש לירות. הלקוח הזה חמשת ידידיו, הכניסו יחד לקופת החברה 30 לירות.

ביום בו קנו כל חמשת הידידים פני-קסים במשרד החברה, יכול היה הלקוח הראשון, שמכר להם את התלושים, לגשת למשרדי החברה ולקבל שם מוצר בעל ערך של 20-30 ל"י לפי בחירתו.

כל אחד מן הידידים, עשה כמעשהו של האדם שמכר להם את התלוש. אחרי שלקח בחברה פנסק חדש, ניגש כל אחד מהם אל ידידיו ומכר להם את חמשת התלושים שבפנסקו במחיר לירה כל תלוש, והמעגל חזר על עצמו.

★ ★ ★

התודה רצו גורים

ר ניח ששמו של קונה הפנסק הראשון בשרשרת היה משה. משה קיבל פנסק בן חמישה תלושים, תמורת חמש ל"י. הוא הלך הביתה, ומכר לשכניו אברהם, יצחק, יעקב, ראובן ולוי את חמשת התלושים שבפנסקו תמורת ל"י כל אחד. על-ידי מכירת חמשת התלושים שבפנסקו, החזיר לעצמו את חמשת הלירות שהשקיע.

התלוש במחיר לירה, הקנה לאברהם, ליצחק, ליעקב, לראובן ולוי, את הזכות לגשת למשרדי החברה ולקנות שם כל אחד פנסק בעל חמשה תלושים, בדיוק כמו הפנסק שהיה בידי משה. רק ברגע שאברהם, יצחק, יעקב, ראובן ולוי ניגשו למשרדי החברה וקנו את פנסיהם, כל אחד תמורת חמש לירות, היה משה רשאי לגשת למחסן הי-חברה ולקבל את המוצר בו בחר. ערכו של מוצר זה נע, במחיר קמעוני, בין 20 ל-30 ל"י. באותו רגע כבר נכנס לקופת החברה הודות לפעולתו של משה, סכום של 30 ל"י — החמישיות של משה ושל חמשת חבריו.

אברהם, יצחק, יעקב, ראובן ולוי, חזרו על אותה הפעולה כמו משה. ברגע בו ניגשו כל חמשת האנשים שקנו תלושים מידי אברהם, למשל, אל המשרד ורכשו פנסקים במחיר חמש לירות כל אחד, יכול היה גם אברהם לקבל את המוצר בו בחר. פעולת המכירה לפי שיטה זאת, נקראת

מתישבי המצדה ופרומאי אלמוג (שני משמאל) חתי מתחילה ההיסטוריה של ישראל?

במד"ה

תולדות

גלר, איש משפט

אלי גלר, האיש שזכה לפירסום כה נרחב עת הסיר העולם הזה את המסכה מעל חברת הסרטים המדומה שהקים למטרות מפוקפקות, הוכיח בקריירה הקצרה שלו את כשרונו במקצועות רבים. כמנחש סטו, זכה ברוך מקורית בפרס הגדול; כגובה מס' הכנסה בחדרה, ידע לגבות סכומים שלא הגיעו תמיד לקופה; כיצדן סרטים, ידע לצלם עשרות נערות במצלמה שלא הכילה פילם. לאחרונה הוכיח גלר את כשרונו גם כעורך-דין.

אחרי פירסומי העולם הזה (1031-1029), שגילו מה הסתרה מאחורי כרטיס פילם, לא יכול היה גלר לרמות עוד אדם. הוא נאלץ לחסל את חברת הסרטים. שו"תפו, זאב פורשטיין, אותו הציג גלר כי מחבר הסרטים לסרטו, התפרנס כרוכל מור-כר גרביים, וכמלצר. מאחר שאיש מהמור-מים לא הגיש נגדו תביעה או תלונה, לא הובאו תעלוליו לפני בית-המשפט בדרך ישרה.

גבורה מדני. אולם אחרי למעלה מחצי שנה, הגיעה פרשת גלר לבית-המשפט בדרך עקיפה. גלר קבע את משרד חברתו הי-מדומה במשרד שהיה שייך לגולדה אמולק. הוא הבטיח לה 10% מרווחי הסרטים של יפיק, קיבל בתמורה את זכות השימוש במשרד, שהשאיר בעלה המנוח, ובמתקניו.

אחרי הפירסום הרב שרכש גלר, הגישו בעלי הבית ברחוב דרך יפו 20, שם שכנ משרדו של גלר, תביעת-פינוי נגדו ונגד הגברת אמולק. בין יתר סעיפי התביעה, צוינו יצחק ואהרון שאלתיאל, אותם ייצג עורך-הדין מקס גור; "הנתבעת מסרה זכות שימוש או השכירה את המשרד לאחד בשם אלי גלר, בעל חברת כרמן פילם, שרכו להשתמש במושכר למטרות בלתי חוקיות: (א) הוצאת כספים מאנשים שונים, באמתלת ייצור סרטים שלא היה באפשרותו להסרי"סם; (ב) בעזרת רועיה-זונות ידוע, לפתות בנות לחיי מין עמו, לחטט בעברן הפרטי, ואולי למטרות סחיטת כספים."

הוסיף כתב התביעה: "כל הבריום הללו נכתבו על גלר בשוועות העולם הזה כי אריכות, עם ציטוט דברי הנערות. אולם אלי גלר לא הגיש תביעה נגד העולם הזה."

בבית-המשפט הופיע גלר כעורך-דין מ-לידה. הוא ניפנף בידי, הרים את קולו וצעק: "איך נתונים ללכלך אותי? אך כש"הרים את קולו למעלה מהמידה, התבקש השמש על-ידי השופט להוציא את גלר מן האולם. כי גלר בכל זאת איננו עורך-דין.

הנגב

קול קורא במדבר

חמישים הקילומטרים של רצועת חוף ים המלח, הנמצאת בידי ישראל, מהווים אחד האזורים הימים ביותר בארץ. זהו גם אחד האזורים השוממים ביותר בעולם. מאז הועברו כל סועלי מפעלי האשלג ממחנה-המגורים בסדום, לדימונה, נשארה עין-גדי נקודת היישוב היחידה במדבר, ש-נופו מזכיר במקצת את נוף הירח בסרטים הוליוודיים. רק האכסניה בסדום נשארה כנוה-במדבר לרבות המטיילים, הפוקדים את חבל ים המלח.

לאחרונה הוחל בשורת עבודות פיתוח

האאוטר שמואל גוטמן (ימין) הצליח למכור את תלו-שיו, מקבל לפי בחירתו את התמורה המובטחת.

בשעת גילגולו. האנשים שקנו את האגרות לא מצאו עוד לקוחות שיקנו מהם את האגרות שבידם. השוק הגרמני היה מוצף אגרות. בעוד הראשונים מבין קוני האגרות הצליחו בהפצה ואגרו את הכסף, נשארו האחרונים עם האגרות ביד, ללא יכולת להיפטר מהן. רבים הפסידו את כספם.

הפרשה היתה עוברת בגרמניה בשתיקה, לולא התערב בדבר עורך-דין צעיר, שהיה בלתי-יודע עד אז. תוך זמן קצר, הגישו מאות אלפי אנשים, באמצעות אותו עורך-דין, תביעות משפטיות נגד החברה. הפרשה להיפטר מהן. רבים הפסידו את כספם.

אמצעות אירופאים אחרות, שאליהן הוע"ברה השיטה, הלכו בעקבות גרמניה, אסרו את השימוש בה. אך מאז עברו על שיטת ה"שרשרת גלגולים רבים. השיטה הותאמה לצרכים אחרים, לארצות אחרות ולחוקים אחרים.

בארצות-הברית, ארך האפשרויות הבלתי-מוגבלות, הפכה שיטת-השרשרת למדע בפני עצמו. הנסיון שנרכש, נוצל לעתים גם לצרכי הונאה. אלמונים הוציאו לשוק לא פעם אגרות שלא הכייתו שום תמורה.

★ ★ ★

דורה פיתחה שיטה

ר ארץ הגיעה השיטה באמצעותו של יהודה ברגמן. על הגבר בן 35-עברו כבר גלגולים רבים. הוא היה חייל בחיל-ההנדסה הבריטי, אסנאי בחיל-האוויר